

03 August 2023

Position paper Rethink pe tema imigrației

Conținut

Preambul	2
Context național și european	3
Integrarea pe piața muncii	4
Integrarea în sistemul de educație	5
Tendențe politice europene	6
Evoluția imigrației și a reglementărilor din România	6
Viziunea Rethink asupra unei politici naționale și europene de imigrație	7
Solicitanții de azil	7
Migrația pentru muncă pe termen scurt	8
Rezidența permanentă	9
Cetățenia	10
Reunificarea familiilor	11
Vize pentru investitori	12
Alte aspecte	12
Rezumat viziune Rethink privind o politică comprehensivă de imigrație	13

Preambul

În perioada tranziției post-decembriste, ideea de „migrație” a fost puternic asociată, în România, cu plecarea a milioane de cetățeni români pentru a munci în străinătate. În ultimii ani, există dovezi că balanța migratorie s-a echilibrat. Acest lucru se datorează inclusiv imigrării în România a unui număr tot mai mare de cetățeni străini. Pentru prima dată, România este o destinație pentru zeci de mii de persoane din afara Europei, venite mai ales pentru a munci. Trecerea de la statutul de țară de emigrație la una a imigrației s-a produs discret, nefiind încă pe deplin conștientizată la nivelul opiniei publice.

Diverse state dezvoltate au adoptat modele diferite privind gestionarea imigrației, având totodată rezultate radical diferite. Unele țări au folosit imigrația pentru a crește ca societăți și a se adapta la provocările economice, sociale sau demografice cu care se confruntă. Altele au ajuns să se confrunte cu probleme de integrare cronice, de multe ori persistând în continuarea politicilor care le-au adus în acest punct.

Astăzi, România se află în punctul în care trebuie să decidă forma viitoarelor sale politici din domeniul migrației. Până în acest moment, reglementările naționale și europene au fost axate pe management-ul fluxurilor migratorii, dar pe termen lung avem nevoie de o viziune comprehensivă, asumată de actorii politici și de societate. La Rethink, considerăm că avem nevoie de o dezbatere națională comprehensivă privind imigrația. La finalul acesteia, autoritățile române ar trebui să adapteze reglementările naționale și să propună amendarea reglementărilor europene pentru a crea un cadru legal care să permită un sistem de imigrare orientat spre construirea unei societăți reziliente și a unei economii dezvoltate.

De ce nu credem că sunt complet adecvate actualele reglementări? În primul rând, deoarece imigrația internațională nu este destinată doar acoperirii penuriilor de forță de muncă. Mulți dintre cetățenii străini care ajung să lucreze în România sau care aleg țara noastră ca refugiu din calea persecuției vor rămâne aici pe termen lung. Unii vor deveni rezidenți permanenți, alții cetățeni. O bună parte a populației României are și va avea rădăcini în străinătate. În același timp, nu se poate nega că Europa, în ansamblul său, are un palmares problematic atunci când vine vorba de integrare, spre deosebire de țări precum Australia, Noua Zeelandă sau Canada. Pe fondul eșecurilor de integrare semnalate în multe state europene, avem nevoie de o decizie conștientă legată de viziunea privind politica de imigrație și impactul pe termen lung al acesteia.

Pentru a contribui la această dezbatere, Rethink lansează acest position paper, care pornește de la o analiză a sistemelor de imigrație din Europa și din România și de la o consultare avută cu membrii organizației, persoane active în zona antreprenoriatului și a societății civile. Nu avem pretenția că avem toate soluțiile pentru o politică de imigrație de succes, dar am încercat să ne menținem propunerile într-o zonă realistă.

Context național și european

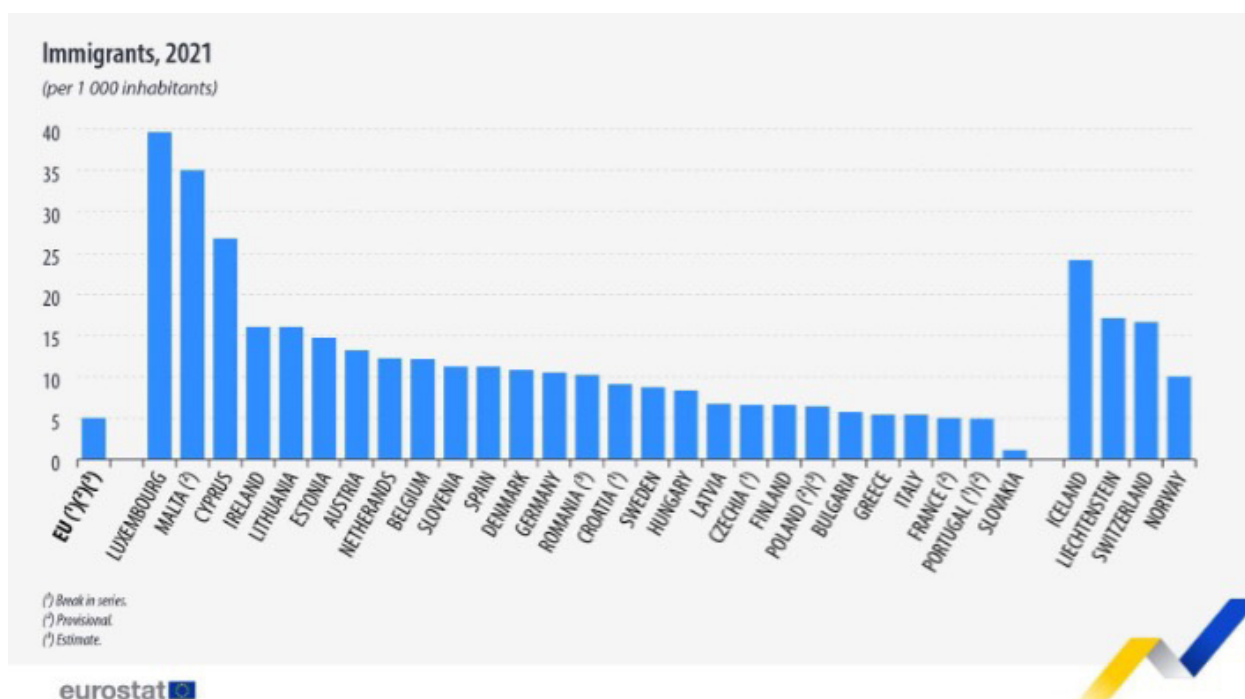
Subiectul imigrației este din ce în ce mai proeminent în spațiul public din Europa. Problemele demografice ale continentului s-au acutizat și există semne că rata fertilității totale se apropie de noi recorduri negative în mai multe state. Rata fertilității este de 1,5 în medie în Uniunea Europeană și de 1,6 în România. Acest lucru înseamnă că fiecare generație este cu 27% mai mică decât cea anterioară în UE și cu 22% mai mică în România, excluzând migrația. Totodată, în ipoteza unei speranțe de viață constante, la o fertilitate de 1,6 se observă înjumătățirea populației la fiecare 90-100 de ani. La 1,3 (prag sub care sunt mai multe state europene), ea se înjumătățește la 45-50 de ani. Încă înainte de scăderea accelerată a populației, scade numărul celor de vârstă activă.

În aceste condiții, statele europene au optat măcar parțial pentru liberalizarea accesului imigranților pe piața muncii. Chiar și state cu guverne conservatoare precum Polonia sau Italia au decis recent să crească accesul imigranților non-UE pe piața muncii. România a optat de asemenea pentru creșterea dramatică a numărului de permise de muncă.

E important să notăm că actualul val de liberalizare a condițiilor de imigrare nu este primul care a avut loc în Europa. Un fenomen similar a avut loc în perioada boom-ului economic postbelic, în anii 1950-1973. Atunci, migrația a mers fie pe linia legăturilor coloniale (Franța, Marea Britanie), fie pe cea a acordurilor bilaterale (Germania). Generațiile de imigranți venite atunci aveau adesea un loc de muncă garantat, dar mulți dintre copiii lor au ajuns să trăiască în zone marginalizate sau să aibă rate relativ mai mici de ocupare.

Problema de fond (și sursa tensiunilor politice pe tema imigrației) este existența unor decalaje de integrare bine documentate, care au dus la tensiuni sociale în mai multe state. Deși nu există consens legat de originea acestor probleme (dreapta tinde să dea vina pe lipsa de selectivitate a imigrației, stânga pe lipsa politicilor de integrare) ele sunt vizibile pe plan statistic.

Imigranți per 1000 de locuitori. Sursa: Eurostat

Totodată, sunt tot mai greu de ignorat. Ponderea imigranților a crescut în ultimele decenii, iar în multe țări depășește 10% din totalul populației. În aproape jumătate din statele UE/EEA și în Marea Britanie, proporția copiilor cu o mamă născută în străinătate a trecut de 20%, indicând un impact pe termen lung al migrației în compoziția populației. Orice perspectivă asupra politicilor de imigrație trebuie să țină cont de faptul că imigranții și copiii lor tind să devină parte a populației statelor în care se stabilesc și că „integrarea” nu înseamnă doar un loc de muncă.

Integrarea pe piața muncii

Rata de angajare în funcție de țara de origine

Sursa: Eurostat

Stat/ Regiune	Imigranți		Pop. Locala	Dif. UE	Dif. Non UE
	UE	Non UE			
UE	77.0	65.9	75.6	1.4	-9.7
Belgia	74.4	57.3	74.0	0.4	-16.7
Bulgaria	:	53.2	75.8		-22.6
Cehia	83.0	84.1	81.2	1.8	2.9
Danemarca	79.4	71.8	81.0	-1.6	-9.2
Germania	81.7	67.3	83.3	-1.6	-16.0
Estonia	76.8	75.5	82.6	-5.8	-7.1
Irlanda	83.2	76.9	77.8	5.4	-0.9
Grecia	66.7	60.7	66.7	0.0	-6.0
Spania	69.1	65.1	70.4	-1.3	-5.3
Franta	73.7	61.4	75.8	-2.1	-14.4
Croatia	76.7	65.6	70.0	6.7	-4.4
Italia	65.6	63.8	64.9	0.7	-1.1
Cipru	83.9	72.7	78.6	5.3	-5.9
Letonia	81.1	67.8	77.7	3.4	-9.9
Lituania	78.1	73.3	79.2	-1.1	-5.9
Luxemburg	78.7	71.8	71.8	6.9	0.0
Ungaria	86.8	78.8	80.1	6.7	-1.3
Malta	89.2	84.1	79.0	10.2	5.1
Olanda	84.7	66.8	85.3	-0.6	-18.5
Austria	79.0	67.2	79.1	-0.1	-11.9
Polonia	84.4	80.3	76.6	7.8	3.7
Portugalia	87.1	77.2	77.2	9.9	0.0
Romania	:	70.7	68.5		2.2
Slovenia	69.1	73.4	78.7	-9.6	-5.3
Slovacia	78.9	83.7	76.7	2.2	7.0
Finlanda	81.5	70.0	79.0	2.5	-9.0
Suedia	84.4	68.7	85.7	-1.3	-17.0
Islanda	86.3	81.3	85.0	1.3	-3.7
Norvegia	84.1	69.8	82.5	1.6	-12.7
Elvetia	83.6	68.8	84.8	-1.2	-16.0

De regulă, diferențele de rată de angajare între imigranții non-UE și populația de origine locală este mare în cele mai multe state UE. Există câteva excepții, precum Cehia, Polonia, Slovacia, Malta și Portugalia, de regulă state care atrag mai ales migrație pentru nevoile pieței muncii și care sunt destinații relativ recente. Cele mai multe destinații „vechi” au probleme de integrare a imigranților pe piața muncii, care uneori se extind și la generațiile subsecvente. De exemplu în Belgia, Franța, Germania, Olanda, Austria, Suedia, Norvegia și Elveția (dar și în Bulgaria), rata de angajare a imigranților non-UE de vârstă adultă este cu peste 10 puncte procentuale mai mică decât media populației locale. În contrast, aceste diferențe nu există atunci când vorbim de imigranții originari în UE.

În unele state din Europa de Sud, chiar dacă imigranții extra-comunitari nu au rate mari de angajare, se observă diferențe mai mici între aceștia și restul populației, în ciuda nivelului relativ redus de calificare al noilor veniți. Explicația s-ar putea regăsi în existența unei oferte generoase de locuri de muncă în care nu sunt necesare calificările avansate (de ex. agricultură, activități suport/auxiliare în turism și construcții) și a lipsei unei plase de siguranță socială asigurate de către stat.

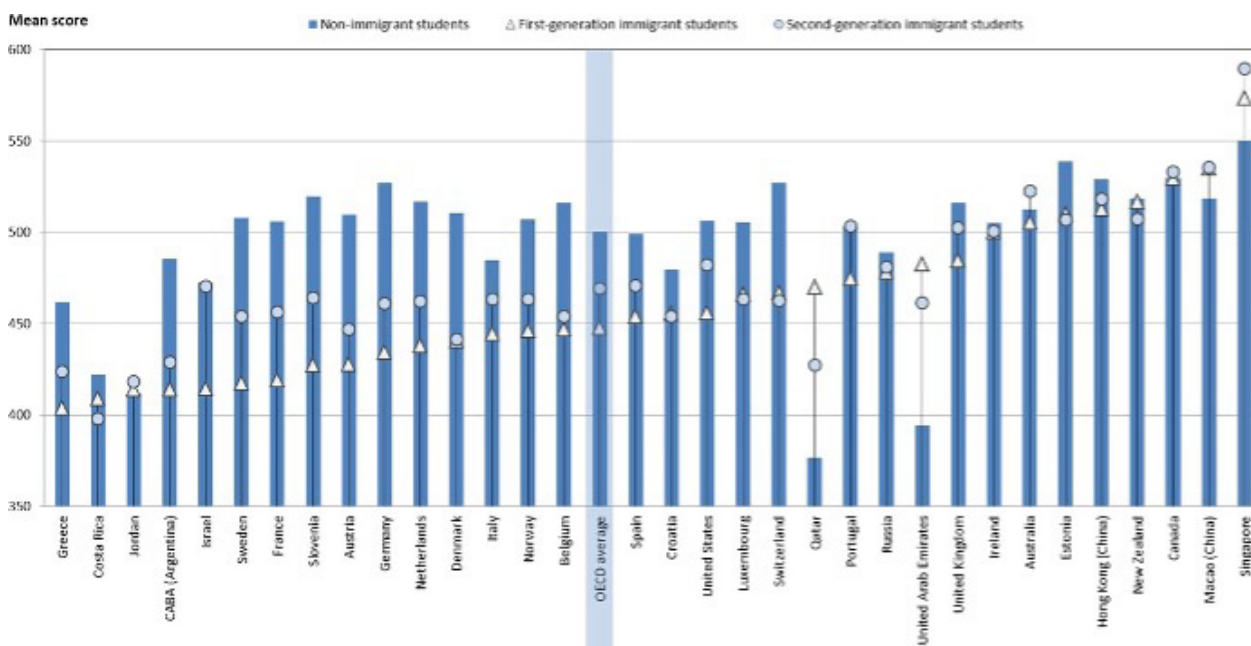
Literatura de specialitate a identificat mai multe cauze pentru slaba integrare pe piața muncii. Barierele lingvistice sunt unul dintre principalele obstacole, deoarece mulți nu cunosc limba țării gazdă. Acest lucru îi limitează în a comunica eficient și în a înțelege cerințele locurilor de muncă. De asemenea, diferențele culturale pot crea dificultăți în adaptarea la mediu și la normele de muncă. Discriminarea și prejudecățile pot juca un rol important, fiind documentate cazuri în care schimbarea numelor de pe CV-uri identice duceau la rate mai mici de follow-up în procesul de angajare pentru numele străine.

Recunoașterea calificărilor, respectiv a experienței dobândite în țara de origine pot fi alte obstacole, deoarece organizarea sistemelor de educație și certificările pot diferi între țări. Multe din regiunile din care provin imigranții au sisteme de educație slabe, astfel încât nici existența unei calificări nu garantează veridicitatea competențelor dobândite nominal. În plus, restricțiile legale privind dreptul la muncă și formalitățile birocratice pot crea dificultăți suplimentare pentru imigranți în căutarea unui loc de muncă în Europa.

Integrarea în sistemul de educație

Nivelul general de educație al imigranților non-UE veniți în Europa este redus, de regulă mai redus decât cel al populației cu origini locale sau chiar al imigranților din alte state UE (deși aceștia din urmă nu sunt filtrați). În Italia, de exemplu, peste 50% din imigranții non-UE de vârstă adultă au absolvit cel mult nivelul de educație ISCED 2 (echivalentul gimnaziului din România).

Testele PISA 2015 defalcate după originea elevilor. Sursa: OECD

Dezavantajul educațional se pare că se transmite la a doua generație în multe state, deși există cazuri în care actuala primă generație diferă de a doua (de exemplu, în Marea Britanie imigranții din anii '50-'70 erau adesea din Caraibe sau din comunități asiatice din Africa, cei de după 2000 veneau de cele mai multe ori din Europa, India sau Africa). Testele PISA indică persistența unor diferențe majore în Europa, dar relativa lor absență în multe state anglofone. În Golful Persic, imigranții depășesc cu mult rezultatele educaționale ale populației locale.

Tendințe politice europene

Nu se poate stabili o tendință politică unitară cu privire la imigrație în Europa, dar există o serie de trăsături generale, care se regăsesc în discursul despre imigrație pe întregul continent:

- Se conștientizează nevoia de imigranți pentru a permite buna funcționare a economiei
- Se recunoaște importanța imigrației calificate
- Aproape niciun stat nu prioritizează imigrația persoanelor educate separat de nevoile imediate ale pieței muncii
- Subiectul refugiaților și al solicitanților de azil este unul distinct, existând o lipsă de consens, dar un focus pe reducerea numărului de persoane care rămân în Europa fără a avea o decizie pozitivă de azil.

În ultimii ani, s-a observat o înăsprire a politicilor de imigrare în statele scandinave (Danemarca și Norvegia anterior, Suedia și Finlanda mai recent), Marea Britanie și Olanda și o deschidere a politicilor de imigrare în Germania, unele state din Europa de Sud și din Europa Centrală și de Est. În acestea din urmă, se observă o atitudine strictă față de imigrația refugiaților, dar mai degrabă deschisă către imigrația de muncitori.

Evoluția imigrației și a reglementărilor din România

În România au avut loc mai multe schimbări de legislație în ultimii ani, acestea putând fi grupate în câteva etape istorice.

Pre-2018: În 2018, se observă o schimbare de paradigmă în reglementarea imigrației internaționale, parțial influențată de transpunerea unor directive europene. A fost reglementat regimul străinilor prin acte care au inclus OUG 194/2002 sau Legea nr. 157/2011 pentru modificarea și completarea unor acte normative privind regimul străinilor în România. A fost introdus un sistem de încadrare în muncă al străinilor, dar numărul de muncitori veniți în România a rămas relativ mic. Reglementările anti-dumping-social obligau angajatorii să ofere un salariu mai mare decât minimul pe economie, pentru muncitorii non-UE. În această perioadă a avut loc și criza refugiaților, dar România a atras un număr destul de mic de azilanți, reformele Dublin III având un impact mic asupra României.

2018: În 2018, se observă o schimbare de paradigmă în reglementarea imigrației internaționale, parțial influențată de transpunerea unor directive europene. Legea nr. 247/2018 pentru modificarea și completarea unor acte normative privind regimul străinilor în România a permis pentru prima dată absolvenților străini ai universităților românești să rămână în țară pentru 9 luni în vederea căutării unui loc de muncă.

Post-2020: Principala modificare a fost creșterea rapidă a cotei anuale de permise de muncă pentru cetățeni străini. După abolirea anterioară a pragului salarial diferențiat, au putut fi aduși muncitori străini și pentru locuri de muncă cu un nivel scăzut de salarizare. Cota anuală ajunge la 100.000 de muncitori străini, una din cele mai mari cifre per capita din UE.

În tot acest timp, discursul legat de imigrație a rămas axat pe aceasta ca fenomen temporar. Un accent mare a continuat să fie pus pe diaspora românească, deși cel mai probabil România de după 2022 are o balanță migratorie pozitivă sau apropiată de echilibru.

Viziunea Rethink asupra unei politici naționale și europene de imigrație

Solicitanții de azil

România a semnat mai multe acorduri internaționale privind protecția refugiaților, în mod notabil Convenția de la Geneva din 1951 privind statutul refugiaților. De regulă, statele europene recunosc dreptul la azil pentru persoanele persecutate în țara de origine sau în alte state, oferind atât statutul de refugiat, cât și protecție subsidiară. În cazuri excepționale, se poate oferi protecție temporară unor grupuri mari de refugiați, situație apărută cu ocazia conflictului din Ucraina. În ultimii ani, subiectul a fost readus pe agenda publică din mai multe motive. În primul rând din cauză că numărul refugiaților de pe teritoriul Europei a continuat să crească, pe fondul proliferării conflictelor din zonele mărginașe și a ratelor mici de repatriere a celor stabiliți pe teritoriul european prin ruta azilului.

Poziția Rethink

În opinia Rethink, persoanele care sunt constrânse să își părăsească domiciliul din cauza persecuției sau a conflictelor ar trebui să beneficieze de protecție din partea statului, în cazul în care aleg să se adăpostească în România. Pe de altă parte, statutul de refugiat sau protecția subsidiară trebuie să fie diferențiate de accesul la rezidență permanentă și la cetățenie. Totodată, ar trebui să fie făcută o mai mare diferențiere între persoanele care sunt persecutate personal (de exemplu pentru activismul civic, convingerile politice, religioase, etnia sau orientarea sexuală) și cele care s-au refugiat din calea unui conflict armat. Protecția oferită celor din urmă ar trebui prelungită pe durata conflictului, dar accesul la rezidență permanentă ar trebui să respecte criteriile cerute și imigranților economici.

Pe de altă parte, independent de obținerea statutului de rezident permanent, niciun refugiat nu ar trebui să fie pus în pericol sau să fie obligat să se întoarcă într-un stat în care poate fi supus persecuțiilor. Totodată, ar trebui să aibă posibilitatea reunificării cu familia de gradul I, printr-o procedură expeditivă în cazul în care aceasta se află într-o situație de risc.

Persoanele care obțin statutul de refugiat sau protecție subsidiară și familiile acestora ar trebui să beneficieze de măsuri de integrare pe teritoriul României. Acestea includ sprijin financiar pentru obținerea unei locuințe, acces gratuit la servicii de educație și de învățare a limbii române și proceduri speciale de recunoaștere a calificărilor. Acest sprijin ar trebui să aibă o durată limitată în timp, dar rezonabilă, iar accesul la rezidență permanentă ar trebui condiționat de integrarea economică și socio-culturală. În cazul în care situația care a dus la obținerea statutului de refugiat a încetat, persoanele care nu îndeplinesc criteriile pentru obținerea rezidenței permanente nu ar trebui să beneficieze de prelungirea dreptului de ședere pe teritoriul României. Aceste măsuri sunt necesare pentru a menține un sistem de azil funcțional pe termen lung.

Separat de politica față de persoanele care depun cereri de azil la intrarea pe teritoriul României, țara noastră ar trebui să contribuie la relocarea de refugiați din regiuni de criză ale globului, în baza unei cote fixe anuale determinate de resursele disponibile.

Migrația pentru muncă pe termen scurt

Cea mai mare parte a imigrației spre România este dată de persoane venite pentru a munci, cu vize de scurtă durată. Există o cotă anuală pentru muncitori non-UE, actualmente de 100.000 de persoane. Migrația pe termen scurt oferă mediului economic o oarecare flexibilitate, pe fondul unei penurii de forță de muncă și a emigrării multor români. Cea mai mare parte a statelor europene au diverse politici de atragere a muncitorilor străini, iar tendințele demografice fac necesară continuarea recrutării acestora. După anul 2030, pensionarea accelerată a generației Decretului 770/1966 va duce la scăderea precipitată a numărului de persoane de vârstă activă. Și chiar dacă există idei conform cărora dezvoltarea rapidă a tehnologiei va limita cererea pentru muncă umană, pe moment astfel de predicții nu s-au materializat.

Poziția Rethink

Rethink consideră că este necesară o reformă a sistemului de imigrare pentru muncă, pe mai multe paliere. Obiectivul general al politicii statului ar trebui să fie limitarea impactului economic negativ al lipsei de forță de muncă, împiedicând însă presiunea negativă asupra salariilor sau scăderea productivității. Ar trebui identificate sectoarele cu penurie structurală de forță de muncă. Pentru aceste sectoare, acordarea vizelor și permiselor de muncă ar trebui accelerată și birocrația redusă la minim. Persoanele care beneficiază de o viză ar trebui să demonstreze însă că au o calificare în domeniul de încadrare. Pentru alte sectoare, este necesară o politică de priorizare a muncii cetățenilor români și UE. Imigrația pentru muncă nu ar trebui să se transforme într-un instrument de limitare a salariilor sau degrevare a companiilor de nevoia de a face investiții.

Durata standard a vizelor de muncă ar trebui să fie de un an, dar ar trebui să existe posibilitatea prelungirii automate, fără un număr maxim de reînnoiri. Pentru a preveni utilizarea abuzivă a vizelor de muncă, ar trebui monitorizată rata de părăsire a teritoriului României de către persoanele admise care nu au beneficiat de reînnoirea acestora. Dacă cetățenii anumitor state sunt supra-reprezențați în cazurile de încălcare a termenilor vizelor de muncă sau dacă acele state nu cooperează în eforturile de repatriere organizate de către statul român, ar trebui să fie introduse limitări în emiterea de noi vize.

Persoanele care au imigrat pe termen scurt, pentru muncă, ar trebui să aibă dreptul de a aplica pentru rezidență permanentă, în baza setului general de criterii propus mai jos. Munca anterioară pe teritoriul României nu ar trebui să fie însă criteriu suficient pentru a beneficia de accesul la rezidența permanentă.

Rezidența permanentă

Actualmente, rezidența permanentă poate fi dobândită după 5 ani de ședere pe teritoriul României, în baza respectării anumitor condiții legale. Există și excepții de la această perioadă, în mai multe condiții stipulate de actualul cadru legal. Dreptul de rezidență permanentă se pierde după o absență de doi ani de pe teritoriul național. Termenul de 5 ani este prevăzut de legislația europeană, în principal de directiva 2003/109/EC privind statutul cetățenilor non-UE rezidenți pe termen lung. Totuși, pentru a fi eligibil, un individ trebuie să aibă o sursă stabilă și regulată de venit, asigurări de sănătate și - atunci când acest lucru este cerut de statul membru - să fi respectat măsurile de integrare. Actualmente, nu se aplică un set de criterii universale de evaluare a potențialului de integrare pe termen lung pentru a rămâne permanent pe teritoriul României.

Statele cu cel mai bun istoric de integrare a imigranților operează sisteme bazate pe puncte, prioritizând persoane cu un anumit nivel de educație, resurse financiare proprii, cunoștințe ale limbii locale (engleza, de obicei), vârsta, profesia etc. Experiența europeană arată însă că unii factori contează mai puțin. Franța, de exemplu, atrage preponderent imigranți francofoni, dar are un istoric problematic de integrare. Oricum, criteriul lingvistic rămâne important pentru eventualul acces la cetățenie.

Poziția Rethink

Rethink România consideră că acordarea rezidenței permanente ar trebui să fie principalul filtru asociat politicii de imigrație. Criteriile de acordare a rezidenței permanente ar trebui să prioritizeze potențialul de integrare pe termen lung, nu neapărat capacitatea de a umple goluri temporare de pe piața muncii.

Propunem să fie introdus un sistem bazat pe puncte care să reprezinte evaluarea nivelului și potențialului de integrare al fiecărui applicant pentru rezidență permanentă. Acesta ar trebui să includă, în opinia noastră:

- Nivelul de educație
- Loc de muncă curent sau ofertă fermă de loc de muncă
- Calificare într-un domeniu prioritar
- Experiența profesională anterioară
- Merite artistice, științifice, sportive
- Cunoașterea limbii române

Nu ar trebui să fie necesar ca un applicant să bifeze puncte în toate câmpurile. De exemplu, un cercetător cu merite deosebite ar trebui să aibă acces la rezidența permanentă chiar dacă nu cunoaște limba română, dar trece de pragul de puncte.

Ar trebui să existe două puncte de acces la rezidența permanentă:

- Prin aplicație a rezidenților temporari care au locuit în România timp de mai mult de 5 ani
- Prin aplicație directă a persoanelor cu potențial ridicat de integrare, acestea putând aplica în afara termenului de 5 ani, inclusiv fără a avea rezidență anterioară în România

Aplicanții care sunt deja rezidenți ar trebui să beneficieze de o derogare de puncte, dar aceasta nu ar trebui să depășească 10% din totalul punctajului minim necesar. De o derogare similară ar trebui să beneficieze absolvenții străini ai universităților românești.

Persoanele care se stabilesc pe teritoriul României prin reunificare familială ar trebui să beneficieze de o rezidență prelungită, dar nu ar trebui să aibă acces la statutul de rezident permanent propriu-zis în mai puțin de cinci ani fără a îndeplini criteriul de puncte necesar.

În contextul creșterii mobilității internaționale, pierderea rezidenței permanente nu ar trebui să aibă loc decât în cazul unei absențe mai mari de 5 ani de pe teritoriul României.

Cetățenia

Accesul la cetățenie se conferă actualmente persoanelor cu rezidență pe teritoriul României de minim opt ani sau celor care au locuit în România de cinci ani, dar sunt căsătoriți cu un cetățean român. Există un examen de cetățenie, concentrat pe limba română, pe istoria, geografia, cultura și Constituția României, precum și pe valorile europene. Există prevederi diferite pentru urmașii cetățenilor români, redobândirea cetățeniei române fiind un drept.

Poziția Rethink

Accesul la cetățenie ar trebui să fie în continuare conferit doar persoanelor care au deja statutul de rezident permanent și o ședere de minim opt ani pe teritoriul României, după promovarea unui examen de cetățenie și o evaluare a integrării cultural-sociale, pe bază de anchetă. Din punctul nostru de vedere, examenul de cetățenie ar trebui să aibă mai multe paliere, urmărind în mare parte structura examenului deja folosit:

- O probă de limbă română, certificând competențe lingvistice adecvate
- Un examen de istorie, geografie și cultură, certificând cunoștințe de bază despre România
- Un examen civic, în care se verifică înțelegerea Constituției, a valorilor naționale și democratice ale României și Uniunii Europene

Separat, o anchetă ar trebui să verifice nivelul de integrare cultural-socială. De exemplu, ar trebui verificat că aplicantul nu este izolat social și că a manifestat interes pentru participare în viața comunității.

Urmașii cetățenilor români ar trebui să beneficieze de dreptul de a redobândi cetățenia română până la a 3-a generație, inclusiv. Totodată, România ar trebui să mențină dreptul la dublă cetățenie.

Ar trebui să existe o procedură clară de revocare a cetățeniei române pentru persoane naturalizate cu dublă cetățenie, mai ales în cazul comiterii de fapte anti-sociale grave sau a unor acțiuni care periclitează siguranța publică.

Reunificarea familiilor

Un punct de divergență între statele europene este reprezentat de politicile de reunificare a familiilor. Unele state, mai ales din partea sudică a continentului, practică politici relativ permissive atunci când vine vorba de reunificarea familiilor. Nordul Europei are de regulă criterii mai stricte, Danemarca având probabil cele mai stricte politici în acest domeniu. Căsătoria cu o persoană din străinătate este adesea condiționată de existența unor mijloace financiare peste medie, pentru a oferi garanții că familia nou formată nu va ajunge dependentă de ajutoare sociale.

Per total, s-a observat că există o tendință de transformare a reunificării familiilor în una din principalele canale de imigrație. Înainte de pandemia de Covid-19, în nu mai puțin de 12 din cele 28 de state UE, cel puțin 1/3 din permisele de rezidență erau oferite persoanelor care imigrau prin intermediul reunificării familiei. Pe moment, deși actuala legislație românească privind reunificarea familiilor este permisivă, nu este un canal major de imigrație. Doar 14,7% din permisele de rezidență emise în 2021 aveau acest motiv.

Poziția Rethink

Persoanele care ajung să locuiască în România ca rezidenți permanenți ar trebui să aibă posibilitatea de a își aduce rudele de gradul I din țara de origine, în cazul în care îndeplinesc anumite condiții. De exemplu, noua familie ar trebui să aibă resursele pentru a fi autonomă, atât financiar, cât și prin prisma accesului la o locuință de mărime adecvată.

În același timp, căsătoriile nou contractate cu un non-rezident ar trebui să ducă la reunificare familială doar după îndeplinirea unor condiții similare. Noua familie ar trebui să aibă mijloacele financiare pentru a se întreține, iar soțul rezident în România ar trebui să aibă statutul de rezident permanent, un nivel minim de venituri și alte dovezi de integrare în comunitate.

Refugiații a căror familie se află în situație de risc ar trebui să beneficieze de scutiri de la aceste criterii, fără a primi însă acces automat la rezidență permanentă.

Vize pentru investitori

Mai multe state din Uniunea Europeană au lansat scheme de atragere a investitorilor. Acestea oferă acces la rezidență permanentă și la libertate de mișcare în interiorul UE. De regulă, criteriul principal pentru a obține o viză „de aur” o reprezentau investițiile peste un anumit prag sau în anumite domenii. Multe au inclus posibilitatea de reunificare a familiei fără investiții sau garanții financiare adiționale.

Programele de vize pentru investitori au două critici principale: prima este legată de potențiale probleme de securitate și riscul de oferire facilă a rezidenței pentru persoane cu legături minime cu statul care oferă „viza”. A doua este legată de efectul de distorsiune produs asupra economiei, de exemplu prin creșterea prețurilor la locuințe în orașele spre care se îndreaptă noii investitori. Investițiile în imobiliare sunt controversate în general, în condițiile în care o mare parte a Europei se confruntă cu o explozie a prețurilor la locuințe. Recent, Portugalia a abolit vizele acordate pentru investiții imobiliare, ca parte a unui pachet de măsuri orientat spre creșterea accesului la locuințe.

Poziția Rethink

Din punctul nostru de vedere, România are nevoie de un sistem dedicat de vize pentru investitori. Acesta poate fi avantajos dacă este bine conceput și gestionat. Astfel de vize pot atrage persoane care contribuie imediat la economie. În același timp, este important să existe un sistem de verificare a identităților, pentru a preveni acordarea de vize pentru persoane care ar putea reprezenta un risc de securitate sau care își mută domiciliul pentru a scăpa de urmărirea penală. Totodată, anumite investiții ar trebui excluse din cele eligibile pentru acordarea unei vize. În mod notabil, achiziția de imobile în orașele care deja se confruntă cu o presiune a prețurilor ar trebui să nu constituie un criteriu valid de acordare.

Alte aspecte

Un sistem de imigrație coerent ar trebui să țină cont de nevoile României, să rămână meritocratic, dar să acorde șanse de a rămâne permanent pe teritoriul României și de a deveni cetățeni tuturor celor care depun eforturi în acest sens. Ar trebui, de exemplu, să existe un punct unic de informare cu privire la programe de integrare. Accesul la acestea ar trebui să fie gratuit sau oferit la un cost redus.

În același timp, ar trebui evitate practicile care au dus la probleme de integrare în alte state europene. De exemplu, ne opunem amnistiiilor de grup pentru persoane aflate ilegal pe teritoriul României, deși decizii individuale de amnistie ar trebui să fie posibile sub forma acordării de vize pe termen scurt.

În anumite contexte, România ar putea considera că este necesară prioritizarea imigrației din anumite state, cu legături culturale puternice cu țara noastră. Acest lucru ar trebui să fie posibil, cel puțin la nivelul acordării de vize pe termen scurt.

Rezumat viziune Rethink privind o politică comprehensivă de imigrație

- Acordarea statutului de refugiat sau oferirea protecției subsidiare tuturor persoanelor care demonstrează un caz real de persecuție sau o situație de risc personal
- Acestea pot rămâne pe teritoriul României pe toată durata în care se află în situație de risc
- Refugiații și persoanele care beneficiază de protecție subsidiară primesc ajutor temporar din partea statului, atât financiar, cât și prin acces la programe de integrare
- Statutul de refugiat nu conferă vreo derogare de la criteriile de obținere a rezidenței permanente
- România deschide piața muncii cetățenilor non-UE, având o procedură accelerată de acordare a vizelor pentru persoanele cu calificări în domenii cu penurie de forță de muncă
- Vizele de muncă sunt condiționate de o ofertă de angajare
- În domeniile pentru care nu există o penurie înregistrată de forță de muncă, prioritatea în angajare trebuie să o aibă cetățenii români și UE
- Vizele de muncă sunt anuale, dar pot fi reînnoite cât timp există o ofertă de muncă validă
- Persoanele sosite pe vize de muncă pot aplica la statutul de rezident permanent după cinci ani
- Obținerea statutului de rezident permanent este condiționată de un sistem de puncte, similar celui australo-canadian
- Acesta ar trebui să fie țină cont de competențele applicantului și să favorizeze persoanele cu potențial de integrare pe termen lung
- Pot deveni rezidenți permanenți și aplicanți care nu au locuit anterior în România, dacă întrunesc un număr ridicat de puncte
- Cetățenia română se acordă după 8 ani de rezidență, parcurgerea unui examen (cu accent pus pe limbă, cultură și valori) și a unei anchete de integrare
- Reunificarea familială este accesibilă soților rezidenților permanenți și altor rude de gradul I doar dacă familia are mijloacele de a se susține financiar pe teritoriul României
- Derogări pentru reunificarea familiei vor exista pentru refugiați, fără a însemna acordarea dreptului de rezidență permanentă
- Este permisă acordarea de vize speciale pentru investitori, dar sunt efectuate anchete privind identitatea acestora și nu sunt eligibile investițiile imobiliare din zone cu cerere ridicată
- Există programe de integrare, accesibile tuturor imigranților, indiferent de canalul prin care ajung să locuiască în România
- Nu există programe de amnistie de grup pentru persoanele rezidente ilegal pe teritoriul României
- Se poate oferi prioritate, pentru toate tipurile de viză, cetățenilor anumitor state apropiate cultural sau politic de România